

4. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : Підручник / Г.П. Ситник. — К. : НАДУ, 2011. — 542 с.
5. Требін М.П. Армія та суспільство:соціально-філософський аналіз взаємодії в умовах трансформації: [Монографія] / М.П. Требін. — Х. : Видавничий дім ІНЖЕК, 2004. — 404 с.
6. Хелд Д. Глобальные трансформации: политика, экономика, культура / Д. Хелд, Д. Гольдбларт, Э. Макгрю, Д. Перратон ; [пер. с англ. В.В. Сапов, Б.Л. Рубанов, М.В. Соколова, Л.В. Ясная]. — М. : «Праксис», 2004. — 576 с.
7. Чертополох А.А. Вызовы глобализации: информационное обеспечение военной политики государства [Электронный ресурс] / А. А. Чертополох. — Режим доступа : <http://www.mgimo.ru/fileserver/books/rami4konvent/t10-chertopolokh.pdf>

УДК 32.019

О.Р. Семченко

ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

У статті визначаються функції держави як суб'єкта інформаційного забезпечення політичної стабільності. Аналізуються міри, прийняті державою з метою протидії російської інформаційної агресії; уточнюється роль Міністерства інформаційної політики в цьому процесі. Зроблено висновок про те, що Україна, що обрала демократичний європейський шлях розвитку, повинна здійснювати інформаційну політику, що відповідає демократичним цінностям і нормам.

Ключові слова: держава, політична стабільність, суб'єкт інформаційного забезпечення політичної стабільності, демократична інформаційна політика.

В статье определяются функции государства как субъекта информационного обеспечения политической стабильности. Анализируются меры, принимаемые государством в целях противодействия российской информационной агрессии; уточняется роль Министерства информационной политики в этом процессе. Сделан вывод о том, что Украина, избравшая демократический европейский путь развития, должна осуществлять информационную политику, соответствующую демократическим ценностям и нормам.

Ключевые слова: государство, политическая стабильность, субъект информационного обеспечения политической стабильности, демократическая информационная политика.

In the article the functions of state as as subject of information support of political stability are determined. The measures accepted by the state with a view of counteraction of the Russian information aggression are analyzed; the role of the Ministry of an information policy in this process is specified. The conclusion that Ukraine which has selected a democratic European way of development should perform the information policy corresponding to democratic values and norms is drawn.

Key words: government, political stability, the subject of the information to ensure political stability and democratic information policy.

Постановка проблеми. Актуальність статті обумовлена тим, що Україна є об'єктом і інформаційної агресії з боку Росії, якій необхідно протидіяти широким інформаційним фронтом. Відомо, що російські спецслужби йдуть на будь-які хитрощі для одержання інформації про Україну: прослуховують телефони українських абонентів, визначають їхнє місце розташування, одержують всі необхідні метаданні користувачів. Отримана інформація використовується з метою психологічного впливу, для наведення артилерії агресора по позиціях українських військових у зоні АТО. Таким чином, російський агресор не зупиняється ні перед якими методами з метою політичної дестабілізації України.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми державної інформаційної політики знайшли відображення в роботах Н. Бануляк, Д. Гусева, Є. Устинович, Є. Ветрової, І. Волченкова та ін. Сучасні інформаційні погрози політичній системі розглядаються в працях Д. Грищенка, С. Каштанова, А. Семченкова та ін. Механізми забезпечення політичної стабільності вивчені в дослідженнях С. Бойко, С. Комарова, С. Савина, Н. Тузова та ін.

Аналіз ступеня розробленості проблеми показав, що політична стабільність як складне, внутрішньо структуроване явище, досліджується в основному, за масштабами і сферами життя суспільства; за об'єктами і суб'єктами забезпечення; за темпами і ресурсами забезпечення; за характером соціально-політичного управління і засобам досягнення стабільності й ін. У той же час, робіт, присвячених ролі держави як суб'єкта інформаційного забезпечення політичної стабільності, явно недостатньо.

Мета статті – визначити функції держави як суб'єкта інформаційного забезпечення політичної стабільності. Завдання статті: проаналізувати міри, прийняті державою з метою протидії російської інформаційної агресії; уточнити роль Міністерства інформаційної політики в цьому процесі.

Виклад основного матеріалу. 20 лютого 2015 р. Президент України Петро Порошенко ввів у дію постанову Ради національної безпеки й оборони «Про надзвичайні заходи протидії російській загрозі й проявам тероризму, підтримуваним Російською Федерацією». Документ зокрема пропонує уряду України разом з Національною радою по телерадіомовленню вжити потрібних заходів по протидії «російській інформаційній агресії».

Для протидії російській інформаційній агресії українською державною владою було зроблене наступне:

- створення Міністерства інформаційної політики;
- анулювання акредитації близько 100 росіян ЗМІ в українських органах влади;
- обмеження допуску сторонніх осіб, у тому числі неакредитованих журналістів, до позицій й об'єктів військових у зоні АТО;
- пошук військовослужбовців, які могли б працювати військовими кореспондентами. Пошуки ведуться серед мобілізованих журналістів, операторів, режисерів.

Звичайно, все це міри адміністративні, яких явно недостатньо, щоб протистояти хитрій російській пропаганді. До адміністративних мір повинні бути залучені міри ідеологічного характеру. Суспільство повинне постійно чути звернення влади щодо проведеної політики у всіх сферах життя українського суспільства. І у всіх регіонах України.

Як відомо, у структуру нового уряду ввійшло Міністерство інформаційної політики або Міністерство правди, як його вже встигли назвати представники громадянського суспільства – рухів «Чесно» та «Стоп цензурі». Слід зазначити, що подібного міністерства немає в жодній демократичній країні. У структурі західних урядів є тільки інформаційні відділи. Однак поява нового міністерства обґрунтовується тим, що Україна піддається російській агресії, у тому числі інформаційній.

Планується, що новостворене Міністерство інформаційної політики України буде вести Державний реєстр засобів масової комунікації,

здійснюватиме моніторинг інформації в ЗМІ й подавати доповіді прем'єрові й президентові країни. Відповідно до положення про відомство, міністерство буде контролювати дотримання засобами масової інформації, незалежно від їхньої форми власності, Конституції України, законів й інших нормативних документів. Нове відомство також буде здійснювати державну реєстрацію друкованих ЗМІ й інформаційних агентств.

Крім того Міністерство інформполітики займатиметься призначеннями на посади директорів, заступників директорів, головних редакторів державних засобів масової інформації. Серед завдань також є організація досліджень впливу ЗМІ на масову свідомість суспільства [6].

Створення нового міністерства було сприйнято представниками громадськості й журналістами вкрай негативно. На думку громадських активістів, що вийшли на мітинг 2 грудня 2014 р., і їхніх журналістів, що підтримали, нове відомство може стати загрозою для свободи слова в Україні. Протестуючі відзначили, що новому міністерству ставиться вирішення завдань, якими вже займаються інші структури. Учасники акції тримали в руках плакат «Немає грошей на танки, але є «міністерство правди». З різкою критикою цієї ініціативи виступив рух «Стоп цензурі», який не згодний з даною ідеєю, оскільки вважає, що створення такого відомства є «небезпечним і шкідливим для держави». Також представники громадськості звернули увагу на недоцільність збільшення апарата чиновників в умовах економічної кризи й війни [7].

Крім того, на їхню думку, це може вкрай негативно відбитися на міжнародному іміджі України. Народний депутат, журналіст «Української правди» Сергій Лещенко заявив, що новопризначений міністр інформаційної політики України Юрій Стець повинен добровільно подати у відставку. «Репутації нашої держави може бути нанесений удар. Говорю чесно, тому що працюю журналістом з 2000 року й бачив багато інформаційних катастроф українських політиків – виходить, урятувати проект «Міністерство інформаційної політики» неможливо. Єдиний вихід із ситуації – добровільна

відставка Юрія Стеця, а після цього – голосування Верховної Ради за постанови про скасування з парламенту, про позбавлення Стеця депутатських повноважень», – заявив С. Лещенко [4].

На думку Андреаса Умланда, створення в Україні Міністерства інформаційної політики є дивною спробою держави взяти питання поширення інформації під свій контроль [2].

Міністр інформаційної політики Юрій Стець спробував переконати медіагромадськість України, що створення відомства не спричинить введення цензури в країні: «Це міністерство ніяким чином не може впливати на введення цензури або зазіхання на свободу слова» [6].

Однак, в Організації по безпеці й співробітництву в Європі також, як і українська громадськість, вважають, що створення в Україні такого міністерства несе погрозу для свободи слова [6].

Оскільки, незважаючи на критику міжнародної та вітчизняної громадськості, дане міністерство все-таки створене, нам залишається дочекатися результатів його функціонування. Будемо сподіватися, що воно не стане інститутом цензури й маніпулювання суспільною думкою. Але, безумовно, те, що наша країна дійсно має потребу в ефективній інформаційній політиці, завданням якої повинне бути інформування суспільства про дії держави з метою підтримки політичної стабільності й протидія інформаційній війні, що розгорнула проти України «дружня» сусідня держава, що не вибирає засобів і методів для реалізації своїх агресивних цілей.

Як вважає відомий польський суспільний і політичний діяч, активіст руху «Солідарність», засновник і головний редактор «Газети Виборчої» Адам Міхнік, Міністерство інформації під час війни повинне реєструвати всю неправду російської пропаганди, але не можна допускати цензуру українських медіа. «У нормальних умовах я б був проти, але в Україні немає нормальних умов. Іде війна з Путіним. Це Міністерство повинне реєструвати всю брехню російської пропаганди, але не повинне дозволити цензуру для

українських медіа», – сказав він, відповідаючи на запитання про доцільність впровадження Міністерства інформаційної політики в Україні. За словами Адама Міхніка, цензура є неприпустимою навіть тоді, коли міністр упевнений, що певна газета працює за гроші Путіна. «Це проблема прокурора, а не цензора, – переконаний він. – Українське суспільство має право читати всі російські газети й дивитися всі російські програми. Я не маю обов'язки, але маю право одержувати інформацію». Суспільний діяч вважає, що журналісти повинні насамперед говорити правду: «Не тільки про злочини радянського режиму, таких як Катинь і депортації поляків у Сибір, але також про те, що ми, поляки, зробили українцям, чехам, литовцям, євреям й іншим. І це потрібно не для того, щоб розпалювати ворожнечу, а щоб шукати згоди». Адам Міхнік також підкреслив, що нині, коли йде війна з Путіним, журналісти можуть ставати жертвами маніпуляцій, тому повинні бути відповідальними за те, що пишуть [1].

Слід зазначити, що перші кроки Міністерства інформаційної політики України демонструють бажання відомства використати креативні підходи у своїй діяльності. Так, недавно Міністр інформаційної політики України Юрій Стець заявив про намір створити координаційний центр блогерів, який би доносив правдиву інформацію про ситуацію в країні та спростовував помилкові новини: «Повідомлення правдивої інформації до тих людей, які спілкуються в Інтернеті, для цього не потрібні боти й тролі. Той, хто користується соцмережами не перший день, бачить це й розуміє. Для цього потрібно об'єднати людей, які є авторитетними в соцмережах, і мають велику кількість людей, які їх чують. Об'єднати їх у роботі». Відповідно до заяви Міністерства, поширення недостовірної інформації закордонними ЗМІ «повинне одержати рішучу українську відповідь».

Така політика Міністерства потребує підтримки відомих блогерів, деякі з яких уже заявили про свою готовність. Міністерство прагне залучити до співробітництва якнайбільше свідомих Інтернет-користувачів. «Всі люди, які свідомо знаходяться в Інтернеті, будуть нашим Інтернет-військом України»,

– сказав міністр інформаційної політики України [11]. Уже в перший день набору в «інформаційні війська» записалися більше 35 тисяч чоловік.

Позитивно варто оцінити зусилля Міністерства інформаційної політики по підготовці мовлення українського телебачення й радіо в Криму. «Питання в тому, чи хочуть люди, які жадали приходу російської влади в Крим, дивитися українські телеканали? Що стосується патріотів України, які залишаються на півострові, то в нас є програма, реалізація якої дозволить накрити частоти, принаймні, північної території Криму. У кримчан буде можливість дивитися телевізійні українські телеканали й слухати українське радіо», – відзначив Юрій Стець. У той же час на сьогодні українське телебачення недоступне для жителів захоплених бойовиками регіонів Донецької й Луганської областей, де панує телевізійне віщання сепаратистів і Росії. «Вони там взагалі не доступні. Сьогодні на частотах українських телевізійних каналів говорять «Луганськ–24», «Донецьк–24», сепаратистське радіо. Інформаційний контент на тих територіях формують спецслужби Російської Федерації. Російські телеканали, у тому числі, там теж віщають», – сказав міністр [5].

Було б розумно, якби Україна, що обрала демократичний європейський шлях розвитку, зуміла утриматися в рамках демократичних цінностей і норм й утриматися від невинуватих заборон на інформацію для своїх громадян. Це дуже важливо для іміджу України за кордоном. Щоб демократичні країни не могли дорікнути Україні в тому, що її інформаційна політика нічим не відрізняється від російської.

Аналіз відповідної наукової літератури дозволяє узагальнити наявне розуміння інформаційної війни. Інформаційна війна, це:

- сукупність політико-правових, соціально-економічних й ін. дій, спрямованих за захоплення інформаційного простору;
- витиснення супротивника з інформаційної сфери, руйнування його комунікацій, позбавлення засобів передачі повідомлень та ін. [8, с. 256].

На думку відомого теоретика інформаційної війни С.П. Расторгуєва, «інформаційна війна між двома інформаційними системами – це відкриті й сховані цілеспрямовані інформаційні впливи систем один на одного з метою одержання певного виграшу в матеріальній сфері» [9, с. 23]. Автори відомого підручника з політичних комунікацій справедливо називають інформаційну війну найбільш гострою формою конфронтації в інформаційному просторі [8, с. 256].

Таким чином, Україна, як ніколи, має потребу в найсучасніших формах протидії інформаційної агресії. Однак, суб'єкти державної інформаційної політики обмежуються заборонами на мовлення російськими каналами, російських серіалів і т.д. На наш погляд, такі міри суперечать демократичним нормам і мало сприяють заявленому призначенню – захистити український інформаційний простір.

25 січня 2015 р. голова парламентського комітету з питань інформації та свободи слова Вікторія Сюмар написала в Facebook, що зробить все можливе, щоб уже завтра заборонити російські інформаційні продукти й ввести санкції стосовно РФ, у тому числі й відносно права власності на ЗМІ, що працюють на Україні [12]. На наш погляд, такі заяви відповідального за свободу слова на законодавчому рівні не припустимі.

Не можна не помітити, що деякі радикально настроєні політичні експерти підштовхують владу до введення тотальної цензури в ЗМІ, в Інтернеті, у поштових повідомленнях й ін. Чи зменшать такі міри потік неправди й дезінформації в українському інформаційному просторі? Здається, що ні. Якщо, звичайно ж, хто-небудь не запропонує відключити в Україні Інтернет.

Так, 23 лютого 2015 р. СБУ склала список російських ЗМІ (усього ввійшло понад 100 ЗМІ) у виконання постанови Верховної Ради «Про тимчасове припинення акредитації журналістів і представників деяких засобів масової інформації Російської Федерації при органах державної влади України» (від 12 лютого). Постанова передбачає тимчасове, до ухвалення

рішення про завершення воєнних дій, припинення акредитації журналістів і представників (продюсерів, операторів, технічних працівників) деяких ЗМІ РФ при органах державної влади України.

Як і слід було сподіватися, такі дії України не підтримала ОБСЄ. Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ Дуня Міятович називає надмірними останні обмеження, уведені українською владою відносно російських журналістів. «Недостатність відкритості в цьому питанні викликає стурбованість... Представники влади повинні чітко пояснити мотивацію такого кроку, а також надати повний список ЗМІ, які підпадають під ці обмежувальні міри», – таку думку Д. Міятович можна було прочитати на сайті ОБСЄ [3].

Подібні механізми боротьби із суб'єктами загроз політичної стабільності характерні для країн Близького Сходу і СНД, у яких поряд з органами й силами державної й суспільної безпеки важливу роль грає контроль над інформаційною сферою держави, що включає нагляд і цензурування засобів масової інформації, ресурсів мережі Інтернет, контроль над блогосферою і повідомленнями електронної пошти [10, с. 39].

Висновки і перспективи подальших досліджень. З огляду на те, що інформаційна політика авторитарної влади й демократичної влади кардинально відрізняється, здається, що інформаційна політика України повинна принципово відрізнитися від інформаційної політики, наприклад, Росії й Білорусії, заснованої на тотальній інформаційній цензурі. І, звичайно ж, вона повинна відрізнитися від інформаційної політики попередньої влади. На цей аспект доцільно звернути увагу авторам досліджень проблем інформаційного забезпечення політичної стабільності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адам Михник: Нельзя разрешать цензуру в украинских медиа [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://osvita.mediasapiens.ua/media_law/government/adam_mikhnik_ne_mozhna_dozvolyati_tsenzuri_v_ukrainskikh_media/

2. Андреас Умланд: Ложь не поможет ни Киеву, ни Москве [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.stopfake.org/andreas-umland-lozh-ne-pomozhet-ni-kievu-ni-moskve/>
3. В ОБСЕ прокомментировали решение украинских властей лишить российские СМИ аккредитации [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.segodnya.ua/politics/pnews/v-obse-prokommentirovali-reshenie-ukrainskih-vlastey-lishit-rossiyskie-smi-akkreditacii-595923.html>
4. Лещенко: Спасти проект «Министерство информационной политики» невозможно [Електронний ресурс]. — Режим доступу : gordonua.com
5. Мининформации пообещало украинское теле-радиовещание на территории Крыма [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://econo.com.ua/2015/03/mininformacii-poobeshhalo-ukrainskoe-tele-radioveshhanie-na-territorii-kruma/>
6. «Министерство правды» будет мониторить СМИ и докладывать президенту [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://korrespondent.net/ukraine/3451459>
7. Под Радой протестуют против «Министерства правды» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://podrobnosti.ua/society/2014/12/02/1005564.html>
8. Политические коммуникации / [Петрунин Ю.Ю. и др]. — М. : Аспект Пресс, 2004. — 332 с.
9. Расторгуев С.П. Информационная война / С.П. Расторгуев. — М. : Радио и связь, 1999. — 416 с.
10. Семченков А.С. Противодействие современным угрозам политической стабильности в системе обеспечения национальной безопасности России : автореф. дис... д. політ. н. : спец. 23.00.02 — Политические институты, процессы и технологии / Андрей Сергеевич Семченков. — М., 2012. — 50 с.
11. Стець заявил о намерении создать Интернет-войско Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://news.mail.ru/inworld/ukraine/politics/20873323/?frommail=1>
12. Сюмар хочет запретить российские СМИ на Украине «уже завтра» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ria.ru/world/20150125/1044214745.html>

УДК 323.21

Є. М. Солових

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ВЛАДНОЇ ІНСТИТУЦІЇ

Проаналізовано основні підходи до визначення поняття «імідж». Визначається специфіка іміджу організації як цілісного поєднання інституційної та персоніфікованої її характеристик. Досліджується специфіка іміджу владної інституції. Обґрунтовано, що на імідж владної інституції впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Визначено залежність специфіки формування іміджу владної установи від типів панування.

Ключові слова: імідж, владна інституція, установа, панування.

Проанализированы основные подходы к определению понятия «имидж».